

Аннелі КОЛЬК,
Надзвичайна та Повноважна Амбасадорка
Естонської Республіки в Україні

ВЕЛИКІ СЕРЦЯ ЕСТОНЦІВ ТА ВБОЛІВАННЯ ЗА УКРАЇНУ Є НАЙЦІННІШИМ НАДБАННЯМ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

— *Ваша Високоповажносте, Ви очолили Посольство Естонської Республіки в Україні влітку 2023 року. Які були перші враження від нашої держави?*

— Перші враження були неймовірними та водночас дуже реалістичними: щойно ми в'їхали в Україну, я побачила чудові соняшникові поля під блакитним небом — і це одразу нагадало мені ваш прапор. Тієї самої миті увімкнули повітряну тривогу — раніше я цього звуку ніколи не чула — тож переді мною постала справжня картина повсякденного життя українського народу в умовах російської загрози.

Відтоді українська гостинність, приязність, хоробрість і стійкість не перестають щодня приємно мене дивувати.

— *Ваша Високоповажносте, ми неймовірно вдячні Естонії за підтримку України під час війни. Ваша держава планує надавати Україні військову допомогу в розмірі 0,25% свого ВВП до 2027 року. Розкажіть, будь ласка, що саме стало підґрунтям цього стратегічного рішення і що ця підтримка передбачатиме.*

— Естонія роками була, є і буде потужною опорою для України, а надто з початку повномасштабної війни. Естонці знають, яке важке життя під окупацією і що означає депортація родини. З нашої історії ми дуже

добре пам'ятаємо жорстокість тиранічних режимів. Естонія також розуміє, що нині в Україні вирішується, якою буде архітектура європейської безпеки в майбутньому. На жаль, українці щодня платять дуже високу ціну за те, щоб демократія і людяність перемогли.

Тому закономірно, що Естонія підтримує Україну всіма можливими способами та засобами. Ми не лише голосно обстоюємо її перемогу, а й нагадуємо всім: для прийдешніх поколінь надзвичайно важливо, щоб путінський режим зазнав поразки. Він має зрозуміти, що ціна за його жорстоку війну буде дуже високою, навіть неприйнятною. Щодо цього, то ми виступаємо за створення спеціального трибуналу та притягнення до відповідальності членів «трійки» (президента, прем'єр-міністра та міністра закордонних справ. — *Пер.*), працюємо над використанням заморожених російських активів для відновлення України тощо.

Естонія прекрасно знає, що стоїть на кону в жорстокій війні Росії проти України, тому наш Уряд ухвалив рішення щороку виділяти 0,25% свого ВВП на допомогу Україні впродовж наступних чотирьох років.

— *Естонія бере участь у програмі підготовки українських військових у межах Місії ЄС з військової допомоги на підтримку України. У січні 2024 року Ваша держава анонсувала рішення прилучитися до операції «Interflex» у Великій Британії. Пані Амбасадорко, яким досвідом може поділитися Україна зі свого боку?*

Вручення Вірчих грамот Президентів України. 27 вересня 2023 року

Credentials handover to the President of Ukraine, 27 September 2023

Візит Міністра оборони Естонії. Зліва направо: Рустем Умеров, Максим Кононенко, Аннелі Кольк, Ханно Певкур, березень 2024 року

Visit of Defence Minister of Estonia. Left to right: Rustem Umerov, Maksym Kononenko, Anneli Kolk, Hanno Pevkur, March 2024

— Позаяк Естонія твердо підтримує приєднання України до Європейського Союзу та НАТО, ми поділяємо ідею залучення українських експертів до всіх напрямів співпраці ще на етапі вступу. Україна може багато чого навчитися завдяки спільним тренуванням і проектам із державами-членами ЄС та Північноатлантичного альянсу. Ба більше, хотіла б наголосити й на зворотному боці — Європейський Союз і НАТО можуть чимало перейняти з українського досвіду й здобути уроки зі щоденної боротьби України за звільнення своєї землі та народу від агресора.

— *Не лише Уряд, а й народ Естонії проявили себе як найближчі друзі України. Окресліть, будь ласка, те, як естонське суспільство мобілізувалося для підтримання України, зокрема через краудфандингові проекти й інші ініціативи.*

— Я пишаюся своєю країною, адже народ, Уряд, Парламент — усе суспільство з 24 лютого 2022 року об'єдналося для допомоги Україні. В Естонії кажуть: «Не можна мати майбутнього без пам'яті про минуле». Кожна естонська родина колись пережила трагедію радянської окупації. Саме тому для естонців було так природно згуртуватися 2024 року, як і 2022-го, щоб допомогти українським друзям протистояти терору, який усім здавався неможливим у XXI столітті.

Польовий мобільний шпиталь, який Естонія передала ЗСУ

Field mobile hospital donated by Estonia to the AFU

Естонці щотижня відправляють в Україну допомогу для задоволення гуманітарних і військових потреб. Наприклад, упродовж дев'яти місяців мого перебування в Україні я приймала в Посольстві багатьох естонців, які привозили гуманітарну допомогу, мобільні шпиталі, транспортні засоби, навіть сауни (!) для українських воїнів на полі бою. І це не кажучи вже про підтримку, яку естонці надають українцям, що втекли від війни до моєї держави.

Сукупно народ, публічний і приватний сектори та громадські організації Естонії пожертвували Україні приблизно 25,75 мільйонів євро, з яких внесок держави склав 6,65 мільйонів євро. Наша гуманітарна допомога спрямована на регіони, які найбільше постраждали від війни, а також на підтримання внутрішньо переміщених осіб та українських біженців. Військова допомога Україні склала майже 500 мільйонів євро, або ж понад 1,4% нашого ВВП.

— *Естонія стала першою державою ЄС, яка розробила механізм конфіскації заморожених російських активів. Як працюватиме ця система і на що підуть активи в разі ухвалення закону?*

— За оцінками, загалом у державах Євросоюзу і Групи семи є 300 мільярдів євро заморожених російських активів. В Естонії їхня сума сягає близько 19 мільйонів євро.

Час для агресора спливає. Ми мусимо переконати міжнародну спільноту, що агресія не матиме успіху, що вона незмінно нелегітимна. Для цього Росія повинна відшкодувати збитки від своїх протиправних дій в Україні. Однією з майбутніх передумов для зняття санкцій ЄС має стати компенсація з боку Росії шкоди, яку вона заподіяла Україні. Доки Росія не виплатила репарацій, ми маємо знайти способи використати суверенні та заморожені її активи для фінансування відновлення України та відшкодування збитків, яких завдала країна-агресор.

Зокрема, Естонія просуває національний законопроект, який уможливить використання заморожених активів для виплати збитків наперед, якщо Росія цього робити не бажає. Згідно з ним, передумовою до використання заморожених активів є те, що держава, порушивши заборону на застосування сили, заподіяла шкоду і не змогла її компенсувати. Коштом заморожених активів осіб, щодо яких доведено, що вони пов'язані з державою-агресором, можна покрити підтверджені вимоги.

Амбасадорка Аннелі Кольк під час форуму щодо євроінтеграції України від «NV», березень 2024 року

Ambassador Anneli Kolk at NV conference on Ukraine's eurointegration, March 2024

Передбачено попередній розгляд в адміністративному суді, який також необхідний для розморожування активів, якщо їх заморожено відповідно до законодавства ЄС. Особі, чиї активи використовують для авансової компенсації збитків, надають «право вимоги». Задоволення такої вимоги можливе після того, як агресор виконає свої зобов'язання щодо відшкодування збитків.

Порушення основоположного права власності є пропорційним, і в кожному окремому випадку його розглядатиме суд. Можливість для осіб згодом повернути свої кошти відповідає типу санкцій (вони тимчасові і зворотні).

Для того щоб урегулювати ці авансові виплати в контексті війни Росії в Україні, Естонії необхідно укласти договір з Україною або з майбутнім міжнародним механізмом компенсації. Першим його кроком є Реєстр збитків, який запровадила Рада Європи.

Естонський законопроект пройшов друге читання в Парламенті — і, сподіваємося, незабаром його ухвалять.

— *Пані Амбасадорко, розкажіть, будь ласка, яких заходів уживає Естонія для сприяння імплементації Формули миру?*

— Естонія від самого початку підтримує Формулу миру Президента Зеленського. Ми і відстоюємо, й активно працюємо над декількома

з пунктів Формули, як-от сьомим, який стосується правосуддя. Естонія також є співголовою робочої групи №5, яка здебільшого займається реформуванням Ради Безпеки ООН. Ми брали участь у всіх зустрічах радників з питань національної безпеки й інших нарадах щодо Формули миру, що їх організувала Україна. Ми також обіцяємо взяти участь у червневому Саміті миру.

Ми підтримуємо всі десять пунктів Формули миру і допомагаємо Україні тим, що від нас потрібно.

— 2022 року Естонія серед перших взялася за відновлення України. Під патронатом Вашої держави відкрили відбудований дитячий садок в Овручі на Житомирщині, а також Естонія співфінансувала реконструкцію мосту через річку Ірша. Які подальші плани та перспективи в цьому контексті?

— Естонія стала однією з перших держав, яка наголосила на необхідності почати відбудовувати Україну ще під час руйнівної війни. Не треба чекати завершення війни для відновлювальних робіт, а давати українцям надію вже зараз. Позаяк у всіх обмежені ресурси, Естонія обрала Житомирщину для комплексної реконструкції. Зокрема, взявшись за відбудову дитячого садка в Овручі, ми розробили ширший проект, щоб у подальшому забезпечити його-таки освітніми тренінгами, обладнанням і всім іншим. Окрім того, вихователі дитсадка проходять навчання в Естонії.

Овруцький дитячий садок, який збудувала Естонія

Kindergarden in Ovruch built by Estonia

Відкриття мосту в Малині, який відбудували за підтримки Естонії. 3 жовтня 2023 року

Opening of a bridge in Malyn reconstructed with Estonian support, 3 October 2023

У 2022–2023 роках у межах естонської співпраці задля розвитку через Естонський центр міжнародного розвитку (ESTDEV) та інших партнерів було завершено 29 проєктів на загальну суму 13,25 мільйонів євро в таких сферах, як цифрова трансформація, освіта, належне врядування та підприємництво. З початку війни в Україні галузеве фінансування з боку державного сектору Естонії загалом становило 12 мільйонів євро — 4 мільйони євро 2022 року і 8 мільйонів євро 2023-го. Естонія була серед організаторів двох регіональних форумів із питань відновлення — в Житомирі у вересні та в Таллінні у грудні.

— *Естонська допомога в соціальній сфері охоплює величезний спектр ініціатив: від побудови укриттів у школах до реабілітації та протезування українських захисників в Естонії. Ваша Високоповажносте, поділіться, будь ласка, кількома прикладами таких проєктів і планами за цим напрямом.*

— Сфери відбудови України, на яких Естонія зосереджує увагу:

- відновлення — реалізація стійких, інклюзивних і сталих проєктів з відновлення та реконструкції.
- Вступ до Європейського Союзу — підтримання України в її прагненні стати демократичною, незалежною та успішною державою-членом ЄС.
- Цифрова трансформація — просування й розвиток прозорих електронних послуг у всіх секторах.

Відкриття мосту в Малині, який відбудували за підтримки Естонії. Міністр закордонних справ Естонії Маргус Цахкна та миський голова Малина Олександр Ситайло

Opening of a bridge in Malyn reconstructed with Estonian support. Estonian Foreign Minister Margus Tsahkna and Malyn city mayor Oleksandr Sytailo

ного розвитку, зміцнення незалежних ЗМІ та залучення громадянського суспільства до процесів управління й реформ;

- підприємництва — допомога в розвитку стартапів, малого бізнесу та підвищення рівня зайнятості;
- освіти — оновлення системи освіти відповідно до потреб ринку праці та розвиток цифрових компетенцій.

Ми працюємо в цих галузях разом з українською владою та місцевими громадами по всій країні.

— *Ми пишаємося тим, що між Україною та Естонією налагоджено постійний діалог на рівні президентів, прем'єр-міністрів, профільних міністрів — і значний тут внесок посольств. Розкажіть, будь ласка, про співпрацю Посольства з українськими державними установами, регіональною владою, неурядовими організаціями та бізнесом.*

— Мені дуже пощастило почати роботу в Україні з надзвичайною командою і співпрацювати з українською владою. Ми постійно на зв'язку з керівництвом Житомирської області, з міністерствами відновлення, закордонних справ, оборони й іншими органами влади. Завдяки численним візитам естонських урядовців до України ми чудово взаємодіємо з Офісом Президента, апаратом Прем'єр-міністра, а також маємо гарних колег у Верховній Раді.

— *Україна й Естонія йдуть у фарватері у сфері цифровізації та електронного врядування, а наш Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров ще до створення Міністерства переймав досвід в естонських колег. Пані Амбасадорко, як нині розвивається двостороння співпраця в інформаційних технологіях?*

- Освіта — покращення управління освітою, розвиток цифрових навичок та освітніх інновацій, зокрема й диджиталізація системи освіти та удосконалення електронного навчання.

- Демократія — сприяння прозорому й інклюзивному управлінню та верховенству права, зміцнення стратегічних комунікацій, незалежності ЗМІ та боротьба з дезінформацією.

Пріоритетні напрями естонської співпраці задля розвитку в Україні:

- демократії та належного врядування — сприяння структурним реформам, підтримання регіональ-

— Естонія разом із Данією, Канадою, Нідерландами, Німеччиною, Польщею, Сполученим Королівством, США, Україною, Францією і Швецією ухвалили рішення про створення системи, спрямованої на посилення кіберпідтримки України в цивільній сфері з боку донорів. 20 грудня 2023 року запустили план, який усі залучені держави розробили 30 травня в Таллінні, а система отримала назву «Талліннський механізм» — на честь місця проведення першої зустрічі.

Доти різні держави допомагали Україні ситуативно. Механізм дасть змогу систематизувати потреби України, а можливості донорів відповідатимуть їм так, щоб підтримка різних країн створювала одне ціле. На жаль, цілком імовірно, що в осяжному майбутньому й далі будуть кібератаки з боку Росії. Саме тому за допомогою механізму ми пропонуємо посилити системну готовність і стійкість України до кібератак у тривалій перспективі.

До механізму залучені провідні технологічні компанії та неурядові організації держав-донорів. Він дає змогу передавати естонським компаніям інформацію про нагальні та довгострокові потреби. На національному рівні виділено 500 000 євро в межах бюджету співпраці задля розвитку на 2024 рік.

НАТО і ЄС — спостерігачі в Талліннському механізмі. Він має естонський фронт-офіс у Києві, польський бек-офіс у Варшаві та координаційну групу, яка об'єднує представників України та всіх держав-донорів. Механізм відкритий для нових членів після погодження відповідних умов.

Відкриття Почесного консульства Естонії в Житомирі. 27 березня 2024 року

Opening of the Honorary Consulate of Estonia in Zhytomyr, 27 March 2024

Амбасадорка в Запорізькій області, березень 2024 року

Ambassador in the Zaporizhzhia region, March 2024

Талліннський механізм працює паралельно з ІТ-коаліцією, яка займається питаннями кібербезпеки України у військовій сфері.

Естонія та Україна чудово співпрацюють за цим напрямом щодня, якщо не щогодини.

— Українці дуже цінують Естонію. Нас об'єднує спільний біль, історія, цінності, волелюбність. Ваша Високоповажносте, як Посольство допомагає українцям відкрити для себе особливості Вашої держави? Поділіться, будь ласка, досвідом реалізації проєктів публічної дипломатії та як їх приймали українці.

— Від самого початку моє гасло таке: «Посольство Естонії працює для всієї України». Наша команда відвідує різні області,

щоби продемонструвати солідарність з кожним регіоном, кожним містом України. Під час візитів ми також ділимося своїм досвідом на шляху до Європейського Союзу та НАТО, допомагаємо українцям підготуватися до вступу.

Я їздила й у прифронтові райони Донецької, Харківської та Запорізької областей: Лиман, Курахове, Оріхів, Куп'янський район і сам Харків, куди разом із волонтерами ми привозили гуманітарну допомогу солдатам на полі бою. Вважаю, що дуже важливо спілкуватися з військовиками та командирами, а також з місцевою владою, щоб мати безпосереднє уявлення про потреби українців. Особисті зв'язки є цінні для розуміння нагальних потреб та інформування моєї столиці. Це допомагає тим, хто ухвалює рішення в Таллінні, сконцентрувати зусилля на найбільш критичних напрямках і надати інформацію іншим союзникам і партнерам.

Й останнє, але не менш вагоме: найкращими акторами публічної дипломатії Естонії в Україні є естонці — ті, хто щотижня привозить гуманітарну допомогу в Україну, а також ті, хто живе в Естонії і допомагає, дає поради й вітає українців там. Їхні великі серця та вболівання за Україну є найціннішим надбанням публічної дипломатії.

Дата інтерв'ю: 13 травня 2024 року